

Letnik III.

Št. 36.

Ilustrirani Glasnik

Letno stane 8 K (ena številka 20 vin.), za Nemčijo 10 K, za druge države in Ameriko 13 K. — Slike in dopisi se pošiljajo uredništvu „Ilustr. Glasnika“ v Ljubljani (Katol. Tiskarna), naročnina, reklamacije in inserati na upravništvo.

Izhaja ob četrkih

10. maja 1917

Oddih na vojni fronti.

Duševni delavec.

L. R.

Prijatelj! Odkar je vojna, ti nisem pisal. Ne čudi se! Stvar je taka, da se mi zdi, da je od početka vojne zastala ura mojega življenja. Na steni visi moj stenski koledar s krvavoredečim datumom 26. julija. Dve leti in pol že visi tam, nedavno ga je hotela moja žena nadomestiti z letošnjim koledarjem in se je zelo čudila, da ji tega ne pustim.

»Tam naj visi, dokler ne nastopi dan miru!«

»Ti si čuden... Ali misliš, da bo vsled tvoje kaprice prej konec teh težkih dni?« mi je ugovarjala.

»Ne, draga! Naj visi ta dan tam — simbol sedanjih dni. Obesi letošnji koledar, kamor hočeš, toda to tolažbo, ta spomin pusti nad mojo pisalno mizo!«

»Križ je z ljudmi tvoje vrste...« je vzdihnila in odšla v kuhinjo.

A vendar — čas beži, moj dragi prijatelj, dasi sem ga hotel prikleniti za svojo dušo s tistim mrtvim datumom. Čas beži, moj dragi, in me od dne do dne bolj uči, kakšna reva je pravzaprav duševni delavec v teh časih.

Ker imam že šestdeset let za sabo, me je vojna pustila tam, kjer sem bil prej trideset let. Zmaknila je tega in onega mojih prijateljev, ga vrgla vun na bojišče, tega ni bilo več nazaj, oni se je vrnil ranjen, tretji je bolj zdrav in vesel nego prej kdaj prišel za par dni na dopust iz bojne črte in se zopet poslovil z zavestjo, da čez toliko in toliko mesecev zopet pride. —

Jaz pa sedim v svojem uradu in delam dan za dnem.

Duševni delavec sem. Neproduktiven poklic, moj dragi prijatelj, in čestokrat mi je žal, da nisem poljedelec, trgovec, roko-delec ali karbodi. Samo duševni delavec bi ne hotel več biti, če bi bil drugič rojen in bi drugič nastopila svetovna vojna. In v mestu bi ne hotel živeti nikdar več v takih časih.

Človek bi dejal, da je duševno delo, delo z umom, težavnejše nego telesno, zakaj duh, ki vse oživlja, je nad materijo. In v kulturnih časih bi moral biti duševni delavec tudi v večjem ali vsaj v istem blagostanju kakor tisti, ki ima opraviti z mrtvo snovjo. Pa je ravno narobe. Moje sedanje življenje te pouči o tem. Naj ti ga opišem, ker ti ravno kaj zanimivejšega ne morem pisati!

Začelo se je pred par mesci.

»Mlekarica nam je mleko odpovedala!« me je presenetila nekega dne žena, ko sem prišel iz urada.

»Naj ga! Se pa kje drugje preskrbiva!« sem jo izkušal potolažiti.

»Nikjer več, moj dragi Simon!«

»Bomo videli!« sem ugovarjal.

Ko grem drugi dan v urad, srečam na stopnicah svojo mlekarico, ki je ravno stala pred stanovanjem žida Salomona Löba, ki se je bil pred mesecem dni naselil v prvem nadstropju.

»Zakaj ste nam odpovedali mleko?« sem jo prijazno pozdravil.

Temno me je pogledala.

»Ker ga nimam!« se je odrezala.

»A tu za gospoda Salomona, ki se je priselil v naše mesto, ki ni imel gumba v žepu, a je s kupčijo s senom postal čez noč bogataš — zanj imate mleko? Nas, staro stranko, pa ste kar čez noč zapu-

stili? To vendar ni lepo... Dalo bi se sicer govoriti...«

»Prosim vas, gospod oficijal!« me je prekinila. »Dvajset vinarjev privrška pri litru, vsak mesec par kron napitnine, vsakih šest mesecev par podplatov za čevlje za mojega moža, neglede na cigare, tobak in drugo — pa dobite tudi vi mleko!«

— Podplate v teh časih! — sem pomislil in moj obraz je moral biti zelo v zadregi.

»No, gospod oficijal?« se mi je smejala.

»Z denarjem bi že šlo, a podplate — nemogoče...« sem poizkušal barantati.

»Potem pa z Bogom, gospod oficijal, in hvala za prijaznost!« se je obrnila od mene in pritisnila na gumb električnega zvonca pred Löbovimi vrati.

— Dobro, da me je spomnila na podplate! — sem se tolažil na poti v urad in sklenil že isto popoldne vse obuvalo dati v popravo.

»Odkod naj jih vzamem, dragi mojster Črvivec?« sem se začudil in moji upi so se začeli rušiti.

»To morate sami vedeti...« je skomizgnil z rameni, si nataknil naočnike in se začel kregati nad zelo mladim in nezkušenim pomočnikom, ki je tisti hip začel pribijati nov podplat na nepravi čevlji, kakor je trdil mojster in odločno zanikal kregani pomočnik.

Ko se je pomiril, je dejal mojster Črvivec: »Kar vidite tu usnja, so vsega prinesli ljudje sami k meni.«

»Povejte mi, dragi mojster, kje bi tudi jaz dobil usnje — vsaj za podplate...« sem izkušal poizvedeti.

»Hm, tega si je bilo treba že prej preskrbeti, vsaj pred letom dni. Ali je pa treba imeti zveze. Saj stanuje v isti hiši kakor vi gospod Löb. Z njim se zmenite!«

In začel mi je pripovedovati, da je ves promet z usnjem centraliziran, kazal

mi je vzorce raznih vrst nadomestnega usnja, lesenih in gumijevih podplatov in druge.

Jaz pa sem strmел brez zanimanja predse. Vsi moji upi so šli po vodi.

Slednjič mi je mojster Črvivec pomežiknil in je začel šepetati na uho: »Sicer vam dva para čevljev še lahko podbijem s praviimi podplati. Na primer, imate morda kaj masti, ali olja, ali sladkorja odveč. Vprašajte gospo! Gotovo bo kaj takega pri hiši, za kar bi se dali dobiti pri meni pravi podplati. Tudi za par sto cigar ali nekaj svežnjev tobaka za pipo bi bil pripravljen storiti to uslugo...«

Odprle so se mi oči. Z visokega kulturnega stališča je v tej vojni stopilo človeštvo z mojstrom Črvivcem par stopinj navzdol k primitivnim razmeram, ko še ni

bilo denarja in se je vsa kupčija vršila z zameno blaga za blago.

Toda kaj naj jaz dam v zameno za podplate? Slanine ne, ker moja žena toži že mesce in mesce, da je ni dobiti niti za predpisane karte v predpisani količini. Olja že leto dni ni. S tobakom je tudi križ. Včasih niti dveh cigar na dan ne dobim. Tedaj sem spoznal, da je duševni delavec revež, ker za duševno delo nihče nič ne da. Naj uredim ducat aktov in jih lepo prepisem vsak dan, naj iz zemljiške knjige poiščem tisoč in tisoč parcelnih števil in hipotek, naj s svojim delom v

Jan Žižka, znani husitski vojvoda. (Narisal Rud. Bém.)

Popoldne sva se z našo staro postrežnico Marušo odpravila k čevljarju. Maruša je nesla v košari šest parov čevljev, vsakega lepo zavitega v papir, jaz pa sem pletel nešteto načrtov, kako pregovorim čevljarja, da mi vse popravi.

Prišla sva k mojstru Črvivcu, ki mi je že pet let delal in popravljaval obuvalo. Ko sem mu razložil svoje namere, se je začel z veliko vnemo praskati za ušesi. Z veliko pozornostjo je nato drgnil svoje naočnike in medtem začel: »Gospod oficijal, silno rad... Toda usnje, vsaj podplate morate prinesiti!«

Pogled na glavni del mesta Idrije, kamor so se »potrudili« laški letalci ter pri tem vrgli celo nekaj bomb, ki pa glasom poročil niso napravile nikakih omembe vrednih poškodb.

kancliji razvozlam tisoč pupilarnih zadev — kdo mi kaj da za to? Svojo mesečno plačo vlečem in doklade — a vse to se ne da na mah izpremeniti v naturalije. —

Ko sem to premišljeval, je mojster Črvicev že vzel dva para čevljev in me zagotovil: »Torej, gospod oficijal, kaj boste že dobili, s čemer mi plačate. Veste, samo v denarju se sedaj podplati ne dajo plačati. Za denar vam dam lesene, polgumijeve ali zlepljene podplate — prave pa dobite — kakor sem že rekel.«

»Bomo videli!« sem se poslovil in vzel slovo od čevljev, ki jih do danes še nisem dobil, ker jih ne morem plačati v naturalijah.

Da, prijatelj, kdo bi se brigal za vse te materielne potrebe, posebno pa še kot duševni delavec — če bi se dalo tudi vsakdanje življenje omogočiti z duševnimi sredstvi!

Sicer sem se dvignil nad navadno človeštvo in izkušam živeti z nadomestili, ki so bolj umetna, bolj od duha odvisna nego naradni pridelki. Moja žena je sicer huda sovražnica vsega, kar je z nadomestili v zvezi — a vendar brez njih ni mogoče živeti v teh dneh. In duševni delavec brez njih sploh izhajati ne more.

Zjutraj pijeva z ženo čaj iz nekakih kock (dve na skodelico, dragi prijatelj). S tem prihraniva sladkor, čaj in rum. Pol ure po zajutreku, ko izgine zadnja trohica omlednega okusa iz ust in toplota iz želodca, sem že v uradu in si z delom tešim razne občutke, podobne gladi.

Pri kosilu imava spet juho (zopet iz kock). Neki moj prijatelj trdi, da so te kocke iz mravljinčeve kisline. Morda je to res, ker se mi zdi, da mi

po kosilu lezejo mravljinčice po koži. Nato imava čestokrat zrezek iz nekake moke, ki je baje redilnejša od mesa. Masti sploh ne rabiva, ker se je moja žena v obupu navadila iz neke knjige kuhanja brez masti. (Naslov: »Proč z mastjo!« Naroči to knjigo za svojo ženo, če je potrpežljiva!)

Nedavno, v najhujšem mrazu, nama je les pošel. Drv ni bilo v vsem našem okraju dobiti. Obupoval sem. Toda tudi tu sem iztaknil nadomestilo, ki ga je iznašel človeški um in ga je vrgla na naš

trg špekulacija in vojna. Imenuje se »Anakonda«. Gori na rdečih plakatih na vseh voglih kakor Vezuv. Že ime je vzbudilo v meni občutek toplote tisti mrzli dan, ko sva z Marušo iskala po mestu drv.

Anakonda! Kakor kačji jezik sikne plamen tega goriva kvišku, gori baje huje nego bencin, ne ugasne ne v vetru ne v dežju, ne v ledu ne v snegu. Tako vsaj sem bral na plakatih, ki so me za pol ure rešili skrbi za kurivo. Maruša je prinesla košaro tega prečudnega goriva.

Šturija in Ajdovščina. — Tudi to so privlačni kraji za laške letalce.

Toda Anakonda bi bila skoraj uničila zakonski mir med menoj in mojo ženo, ki živiva že petindvajset let v slogi in ljubezni kot goloba.

Po kuhinji je smrdelo huje nego za vsakim avtomobilom, v peči se je kadilo par kosov Anakonde — a ognja ni bilo videti nikjer, ko me je bila priklicala žena v kuhinjo.

»Jaz umrjem v tem vzduhu!« je tarnala in vila roke.

»Ali ne gori?« sem se čudil jaz, ki bi bil prisegel na Anakondo.

»Ti nevednež, nerodnež — ali si slep, da se pustiš prevarati od izdelka, ki si ga je moral izmisliti najhujši sovražnik

Sisto e Sesto.

Povest iz Abrucev.

Spisal Henrik Federer. — Poslov. Franc Poljanec.

1.

V podnožju sibilskih gorâ, v najsamotnejšem kotu Abrucev, je nastopilo na predvečer izleta na Monte Priore deževno vreme, tako grešno sivo in zmrzlo in neumorno, da sva morala moj spremljevalec in jaz več dni prebiti v nekem gnezdu brez cerkve in gostilne med štirimi temnimi, z

bodisi v vodi ali ognju ali živali ali človeku. Mrlički so se izprehajali in tulili kot volkovi, hudič se je prikazoval v blisku in solnčnem siju, nebo je govorilo, vrhovi gorâ so se kadili kakor Sinaj in glasba se je oglašala, zdaj podzemska, zdaj nadsvetovna, k čemur je potres ropotal kot boben ali raztegnjen grom udarjal po pavkah. Še rajši pa so pripovedovali o brigantih¹ te divjine, njih junaštvi in njih viharnem poginu. In iz takih meglenih roparskih pripovedk je kaj rada vstajala v bolj ali manj jasnih obrisih, toda vedno kremenita in neizprosna kot Monte Priore, silna postava papeža Siksta V., ki je nekdanj roparje skozi goščo in puščo podil do smrti.

Najlepša je bila povest o Sistu in Sestu. Zakaj enkrat edinkrat je ta pripovedka omilila trdoto zgodovine in potegnila skalo v gorko človeško življenje. Velikrat sem jo že pripovedoval. Toda nikoli nisem našel poguma, da bi jo napisal. Zakaj pri taki čudni prigodbi je treba z obema rokama govoriti, treba tihe in glasne besede menjavati, se treba potuhniti, pa zopet ob ostrem preobratu usode kvišku šiniti, z eno besedo, prigodbo moraš doživeti in pokazati znati, kakor se mi je bila iz oči v oči v dimu in ognju tiste abruške izbe razodela.

Če jo torej vendarle na tem mrtvem papirju razporedim, zgodi se to zato, ker mi še vedno miru ne da. Muči in sili me kot mrzlica in me v prste peče. Vsekako hoče biti napisana. Zato jo poizkusim, to pa takoj sedaj, ko zunaj moker veter na okno pribija in iz kota prasketajo polena v peči, tako da menim, da še vedno sedim v oni italijanski hribovski izbi in sam poslušam.

Grad ogrskega kralja v Budimpešti.

človeštva! Poizkusi ti kuriti s šoto, ovito na tenko z oblanjem, namočeno kdovekdaj v najslabši petrolej!« je jokala moja žena.

Tolažil sem jo, a dokler nisem ukazal Maruši odnesti košare z Anakondo v podstrežje, se ni mogla umiriti.

Potolažila se je šele, ko je postrežnica prinesla iz kleti par starih zabojev, jih razsekala in na star način s poštnim lesom zakurila.

Toda naj bo! Dovolj sem ti nemara opisal svoje razmere. Nepraktičen sem, porečeš, in zvez nimam. Morda je to res. Žid Löb v prvem nadstropju živi lepše sedaj v vojnem času nego prej v miru, ko je bil agent za nafto. Mlekarica me vsakokrat pomilovalno pogleda, če jo srečam pred njegovim stanovanjem. Tudi mojstra Črvivca sem pred par dnevi videl, ko je nesel gospodu Löbu in njegovi gospé dva para čevljev s pristinimi podplatí.

»Gospod oficijal!« me je pozdravil. »Kdaj pridete po čevlje? Ali niste še nič primernega dobili?«

»Ko bo mir, gospod Črvivec, pridite!« sem se ga odkrižal.

Vidiš, dragi prijatelj, vse to trpim, ker sem duševni delavec, sedaj mrtva veja na drevesu kvišku stremečega človeštva.

A bližajoča se pomlad in upanje v boljše čase, ko bo moje delo vsaj toliko vredno kakor delo mojstra Črvivca in ko mlekarica spet pozvoni pri mojih vratih, me tolaži, da ne bo treba vedno živeti z nadomestilí, ki so napravila iz mene, dobrodušnega človeka, suhega sitneža in iz moje žene pravo Ksantipo.

Z lepim pregovorom, da za dežjem solnce mora priti, te pozdravljam in sem vedno tvoj vdani Simon Golob.

odprtega ognjišča prekajenimi stenami kmeta-cigana in si preganjati čas z divjimi pripovedkami dvanajsteroglave občine, ki je tu skupaj čepela, in pa z njih enako divjim vinom. Ta stara sporočila, pol zgodovina, pol legenda, so bila podobna dimu temne izbe ali megli pred omreženimi okenci po barvi in po razmršenih zapletkih. Saj so se prav tako težko in strahotno plazila ob trdnih stenah preteklosti proti

Pred štiristo leti so gospodarile v sibilskih gorah široko razpletene roparske družbe. Pot in kot je bil nevaren, potepov pa niti s postavo, niti s silo ni bilo moč ustrahovati. Zakaj mali knezi iz Spoleta, Foligna in Nursije² po eni, in iz onstranskih mejnih kneževin po drugi plati so uporabljali brigante zdaj za zasebne skrivne zadeve, zdaj za svojo javno družinsko politiko.

Iz lepih starih časov: Poveljnik trdnjave.

stropu, so se na vrhu stesnili v plašne spake in grozeče podobe in so se le počasi, nekako v protislovju s svojo hudobno dušo nazadnje razvlekla v lahno plavkasto paro.

V teh hribovskih legendah je prvo vlogo igral brezpostavni, podivjani element,

Celo znamenitejši potniki, kakor n. pr. poslaniki in cerkveni nunciji, ki so hoteli po najkrajši poti od enega morja do dru-

¹ roparji.

² današnja Norcia.

gega potovati, so morali radi neradi take divjake za vodnike najemati. In kdo bi verjel: najkrvoločnejši banditi so stanovali v vasi pri svoji družini, in če niso ravno ropali, so tako mirno flegmatično ležali v travi med otroci in deco, da nikoli noben krotak človek tako, in so zvečili slanico ali strigli ovco ali orglali smešno pesem na orglice.

V vasi Paritondo, ki je bila podložna grofom Spenchijem, so šteli med petinosemdeseterimi dušami precej en tucat takih, v travi nedolžnih orglavcev. Zraven so ujsali svoje umazane otročiče na rokah, kuhali na prostem polento ali pométali, če so bili dobre volje, bolni ženi sobo, klečali ob nedeljah v stari cerkvi in pospali kot pravičniki med dolgo pridigo župnika Donaldo da Dio iz Surigna. Toda točno pri amen so se zbudili in peli nato litanije tako glasno in tako lepo, kot bi bili rojeni pevci. Najnižji in najbolj mehak bas je pel Sesto Peretti, čez dan cerkvenik in občinski pisar in ovčji pastir v eni osebi, čez noč bandit najtemnejšega kova. Podnevi pohleven in voljan kakor mleko, ponoči rdeč in nevaren kot kri.

Njegov oče se je po smrti prve žene in po samostanskih obljubah svojega edinega, bolehnega, pa kvišku hrepenečega sina Feliksa oženil z ognjevito romagnolko. Postala je Sestova mati, pa se je, kot vsak tak divji in hitri ogenj, utrnila po malo letih. Tedaj je oče podivjal, saj je drugo ženo trikrat bolj vroče ljubil kot tesnobno in strogo ženo prvega zakona. Dolgo časa se je oče potepal s svojim sinom po kneževinah in se je slednjič, truden pohajanja, naselil na umbrijskih gorah. Tu je umrl visoko v osemdesetih, v trenutku, ko mu je njegov vnuk Poz'do prvi samostojni rop pred nože stresel in hkrati naznanil govorico, da je Feliks Peretti postal kardinal rimske cerkve in da na vse vetrove daje iskati svojega pogrešanega očeta ali drugega bližjega sorodnika. Rdeč, z zlatom zarobljen pas in debeli rubinasti prstan pred njim sta vzeta oropanemu rimskemu odposlancu.

Morebiti starec te novice ni več slišal. Zakaj ko so mu hoteli čestitati k imenitnemu sinu in nič manj k njega vrednemu vnuku, jim ni odvrnil, ko so mu stisnili roko, ampak mu je omahnila na odejo kot

Ko so pa začutili, da je otrpel in ledenomrzel in torej gotovo mrtev, je šel Sesto k da Diju doli v Surigno, ki je, na pol slep, le še rane maše bral, toda kot paritondski dušni pastir je moral rojstva in smrti v cerkveni zapisnik zapisavati. Prinesel mu je usnjato knjigo in smrt napovedal. Medtem ko je duhovnik po predpisih začel podatke na stran 19., seveda s črkami velikana, je pisal tudi Sesto, polglasno za da

nerodnost tuje gospode goste najbolj v oči bodla. Nato so jo potegnili uradniki čez sabinske gore in Akvilo gori v sveto Umbrijo. Toda tu je bilo treba toliko boriti se in obešati, da sta zopet dve leti prav mirno potekli, preden so zapazili v Paritondu, tako daleč zadaj na sibijskih nasilnih gorah, prve oddelke teh sledi iščočih psov. Vmes je bilo še časa olajšati čilenskega granda Karlosa des los Herreras za svileno sukno

Pogled na Barcelono v Španiji.

Dijem latinske besede momlajoč, na neki dokument smrtno oznanilo po svojem očetu in je zaprosil duhovnika podpisa. V resnici je zabeležil, da je staril Peretti umrl, pa da nihče ne ve, kje se Sesto, kardinalov polbrat, po svetu preganja, ali morda navsezadnje že davno ne počiva v zemlji. S tako zavratno majhnimi črkami je to reč napisal, da da Dia nobenega zloga ni mogel brati, in je v dobri veri pridodejal svoje ime in cerkveni pečat. Tako je potovala listina h kardinalu. Odslej je med Rimom in Paritondom vse potihnilo.

Čez več let je pa prišla nesrečna vest: novi, jekleni papež Sikst V. goni roparje kakor podgane, pretika njih najskrivnejše luknje in jih, kjer jih najde, po vseh vejah in plotih na gosto poobeša. V svojo brado da je prisegel besedo: Ne maram v

z desetimi funti zlatih piastrov v podlogi, barona Alberta pl. Schrecka, ki je s Tirolskega potoval v Rim odzvati šotor, opremo in vse služabništvo, in celo ponosne benečanske senatorje, ki so nesli težak Petrov novič s svojimi sedmerimi, gladko obritimi glavami vred v Vatikan, hkrati obeh oteževalnih predmetov rešiti in jim v grmovju in skalovju nagel civilen pogreb prekrbeti.

Toda nekega dne je opazil Poz'do, mladi, rdeče razkuštrani Sestov sin, na ogledskih potih doli v odprto dolino nedaleč od Spella dolg spreved mož zamašenih ust. Komaj je mogel v srdcu pripovedovati, kako nizkoten je bil ta pogled. Plemeniti, fini, ponosni briganti so šli otvezeni na vrveh, ki so bile napeljane od vratu do vratu, kakor pri klavni živini. Krog njih so pa jezdarili nedovzetni vojaki na konjih in so suvali zdaj svojo mulo, zdaj ujetnika naprej. Jeguljasti mladec se je plazil za to nebeško žalostno revščino razgrizenih ustnic v mestece.

Gnalo ga je, da nesrečo popolnoma okusi. In glej nesramnost: brez zaslišanja in razsodbe, kot da se samo ob sebi razume, so tirali par za parom čez trg k velikemu vodnjaku, kjer se sv. Mihael visoko nad kotlom dviga. Z močno zanko so obesili enega na desno, drugega na levo na železno tehtnico, ki jo nadangel daleč vunkaj drži preko vodnjakovega podnožja. Imenitni ljudje so gledali razvoj na posebnih, nalašč prinesenih stolih in so imeli svojo zabavo pri tem, ker je jeziček pri vagi tako smešno gori in doli migal, dokler ubogi fantje niso domigotali. Takoj sta sledila dva druga, vedno dva suha ali dva debela, da bi težji skodele pregloboko ne potegnili in se s prsti na zidec oprl. Bogati dečaki iz Spella so se smejali, revni so pa kar skoro jokali. Toda niso si upali kričati: stoj, to je moj brat, ... stoj, to je moj oče! ... Tedaj se je Poz'do zgrozil in se v globinah srca užaljen iztrgal in bežal noč in dan preko treh gorskih slemen in po tridesetih urah urnega dira poštenim tovarišem v cerkveniški sobi te trepetajoče mu-

Fort Monjuich,

ena najmočnejših obrežnih trdnjav v bližini Barcelone.

poleno. Več dni je že ležal brez besede v smrtnem boju. Sedaj, ko ni videl le svojega sina, ampak tudi sina svojega sina na polnem višku njiju poklica, se je njegova duša lahko mirno ločila. Kakor pri stenju, ki komaj še tli, ni nihče prav natanko opazil, kdaj je ugasil.

svoji hiši nikakih miši, tako bo vsak gost ponoči lahko mirno spal in ne bo Bavarec ali Anglež doma zabavljaj, da človek v cerkveni državi nobeno uro ni varen svoje denarnice ali svojega življenja.

Toda najprej se je čistilo okoli Rima in po Kampanji doli proti Neaplju, kjer je

čeniške podobe pred oči treščil. Nato so oni spili rdeče vino, so zatakneli še čvrst kos kozjega sira med zobe in nazadnje počasi dejali: »Da, Diju je treba sporočiti. Ali pride v soboto, Peretti?«

»Čakajte, to je tretjega, ne, četrtega avgusta. Kakopak, Dia nam mora prvo nedeljo v mesecu božjo službo opraviti. Sicer pa, koliko denarja imamo še?«

»In izpraznili so bratovsko vrečico po mizi. Petnajst srebrnjakov in štiri funte bakra. »To je še za dalj kot za dva tedna,« je pomiril Sultigni, paritondski prehranjevalni načelnik, in je veličastno pljunil prav tja do vrat. »Do tedaj pa strah preide.«

2.

Stari župnik in beneficiat da Dia je prišel v soboto popoldne iz Surična gori. Dve ženski sta klečali v cerkvi in sta se hoteli svojih grehov izpovedati. Potem je duhovnik obiskal Petra Solija v najvišji vasi koči. Mož je trpel za vodenico in je bil danes tako usmiljenja vreden videti in je tako na kratko sapo lovil, da je Donaldi da Dia sklenil, da mu poda jutraj sveto popotnico. Zaenkrat pa ga je izpovedal, ga mazilil s svetim oljem in mu nekaj tolažljivih molitev naprej molil s svojim globokim, tihim postarnim glasom bolj iz srca kot iz odrpte latinske knjižice.

Resen in nekoliko vznevoljen se je nato vračal po edini razdrapani paritondski uličici proti razpadli nadarbinski hiši. En sam prostor za kuho, spanje in pripravljane na pridigo je bil tu še za silo ohranjen. Kaj pa je bilo Paritondcem zaradi dvanajstero božjih služb na leto župnišča tudi treba? Seveda, kajpada, nad tem se da Dia ni hotel več jeziti. Toda od sobotnih otrok, ki jih je po predpisih tridentskega cerkvenega zbora moral vselej v krščanskem nauku poučevati, ni bilo nobene nožice videti. Divjački so se potikali s čredami še vedno po gornjih pašnikih pratskih alp. Pred vnebovzetjem Marijinim se pač ni dalo nič napraviti. Nevoljen je izvlekel svoj brevir in molil, po zarastlem vrčičku

Njen mož je medtem odšel v zakristijo in je z nenavadno vnemo pripravljaval obleko za božjo službo za današnjo večerno pobožnost in za jutrišnjo službo božjo. Posebno postavno je razobesil beli svileni mašni plašč po klečalniku, najlepšega med tremi, ki so jih imeli, edinega hkrati, ki je po pravilni, postavni darilni poti prišel v paritondsko cerkveno omaro. Tudi posebni kelih za velike praznike je vzel iz shrambe

Janez Križnik

iz Pilštajna, padel na tirolskem bojišču dne 26. marca 1917. Počivaj v miru!

Štefan Golob

iz Bukovic pri Cerknem, se pogreša iz prvih bojev na Ruskem. Morda se le še vidimo!

in je nateknil debele, bele sveče na oltarne svečnike. Zatem je razgrnil preprogo iz pristne perzijske tkanine, bogsigavedi od kje ukradeno in kdovekako sem zanešeno, po škripajočih oltarnih stopnicah in je po prepereli oltarni mizi razpotegnil krasno vezeno platno, v čigar vogalih se je videl angleški baronski grb. Križ sredi oltarja je bil odvzet papeškemu poslancu na njegovi poti v Spoleto in mila podoba Madone¹ na kamenitem podstavku je bila odnešena še za časa spora med papežem in nemškim Friderikom iz bogatega gubijskega samostana. Na to podobo naše ljube Gospe je obesil dve težki verižici iz starega, temnega zlata in zapestnice s pravimi rubini in ji je na glavo posadil kronico iz srebrne, kot las tenke žice z vpletenimi zlatimi rožami. Vse to dragoceno okrasje je bilo ukradeno, toda Paritondci so se z njim ponosneje bahali, kakor če bi bili vso to lepoto sami stkali ali vsaj kupili. Posebno veliko so dali na kronico. Zakaj pri takratnem napadu na dva francoska škofa so se Francozi slavno branili in so tri Paritondce, med njimi Sestovega tasta, s pravilnimi umetnimi čelnimi udarci pobili. Od Marijinega žezla je izhajala hroma roka Giusepeja² Cardinija, od zapestnice otopena, samo še tripsna roka Petra Gualfija. Sesto Peretti sam se je imel za globoko brazgotino z visokega čela posredi skozi lepo obrv zahvaliti oltarnemu križu iz kovanega železa. Kolikorkrat je Križanega na njem zagledal, se je mrmraje na prsi potrkal: Miserere nobis!³ pa se je potem smejal z obema svojima očesoma v živahnem spominu na roparsko zgodbo. Resnično, svoje zaklade so plačali z več nego zlatniki, plačali so jih s svojimi zdravimi udi in s svojo kadečo se gosto abruško krvjo. Zato so ljubosumno čuli nad življensko nevarnim bogastvom in so zapahnili vso sveto krasoto takoj po cerkveni slavnosti brž v železno skrinjo v zakristiji. Ti roparji se na svetu ničesar niso bali razen — roparjev.

Nekaj je manjkalo. Vsaka ženska v Paritondu ima pajčolan, samo Madonna ne. Enkrat ga je imela. Iz srebrnih nitk je bil stkan in čuditi se je bilo, kako so se stebelca lilij in lilijine čaše prepletale v tka-

nino iz kopriv brez vsake druge vmesne tkanine. Ta pajčolan se je blesketal kakor božični sneg opoldne po Sasso Rompo. Kar ga ni bilo, je kakor senca ležalo krog Madonnine glave. Vsaka nedelja pomeni za paritondsko občino novo premagovanje, ko pogrešajo ta sloviti pajčolan. Ko bi se vendarle zopet enkrat kaka visoka plemkinja s tako nebeško prejo njih spretnim roparskim fantom v roke zaletela!

Sedaj ziblje Sesto edini odrobljeni zvonček za rožni venec venkaj v zgodnji gorski večer. Kako se to ob gorskih voglih izgublja in odmeva! Hitro se primajo stare ženice. Nato se z enim sunkom pritišči krdelce polodraslih dečakov v ospredje. Sedaj par možakov, ki prihajajo vselej in tako točno kot sobota sama. Par? Kaj je to? Korak za moškim korakom odmeva po kamenitem tlaku. Cela vas prihaja, polni klopi, težko hrope in s težo pada na podnožnike. Župnik se silno čudi... Teh je pa groza!... Sesto prižge šest sveč na oltarju. Čemu šest kakor o Veliki noči? Dve sta ravno prav. Per Dio,⁴ Paritondci so in ostanejo čudaki.

Cerkvenik razplete rožni venec in moli naprej. Da Dia sede v klop ob oltarju in začne pri trepetajoči voščenci šepetati laudes,⁵ napol iz brevirja, napol na pamet.

Pa se ne more zbrati. Venomer mu uhajajo misli čez stare platnice venkaj v cerkveno ladjo. Pozoren postaja, da danes drugače molijo kot sicer. Manj zaspano doni in manj drsajoče, z resnim, srčnim podarkom. Semtertja, kakor v skrbni govoric, se vzdih vmes prikrađejo. Don Diju se je zdelo, da so ljudje samo enkrat tako silno molili, ko je nevihta vesoljni potop vode in blata z gorâ navzdol valila in je grozila, da kupček Paritonda pogoltne s človekom in živaljo vred. Zunaj pred cerkvijo so se valovi strahotno vrtinčili, znotraj so stegali roke in prevpili hrumenje z vedno več očenaši.

Pa je bilo vendar drugače. Pred cerkvenimi zidovi je ležala sedaj tiha, temna noč, in v ladji so molili brez krika, toda

Božič leta 1916 na bojišču.

semtertja hodeč, nokturne, med tem pa mu je cerkvenikova žena Anicija Peretti iz zelenjav, graha in nedolžne kurje juhe kuhala gosto minestro.

¹ Matere božje.

² Jožefa.

³ Usmili se nas.

»Trije kralji« na bojišču.

lepo in do srca segajoče. Perettija zametni glas je donel še niže in melodičneje kot

⁴ Pri Bogu.

⁵ Hvalnice, duhovniška molitev.

navadno: »Ki je za nas krvavi pot potill
Usmili se nas!« (Dalje.)

■ Po svetu. ■

Prvi maj.

Zadnji čas veliko govore o gibanju socialnih demokratov, posebno odkar se je upornikom na Ruskem posrečilo dobiti vlado v svoje roke. Ker so demokrati z nami katoličani po svojih načelih splošno proti vojski, zato listi pišejo, kako se trudijo socialni demokrati za dosego miru. Zbrali so se na shodu v Stokholmu v ta namen. Toda poročila pravijo, da iz te moke ne bo kruha.

Priznati treba, da je med socialnimi demokrati veliko poštenih ljudi, ki imajo pri svojem delu dobre namene in se zato tudi sedaj res trudijo za mir; pozabiti pa vendar ne smemo, da so voditelji socialnih demokratov večinoma v službi velikega kapitala, oziroma judov. Vsled tega ne bodo kaj zdatnega v prilog miru storili, dokler kapitalistom vojska več nese nego mir. Nič se nam zato ne zdi čudno, da se je pokazal na shodu v Stokholmu razdor med demokrati; zastopniki nekaterih držav sploh niso prišli na shod in tudi med zborovalci ni pravega soglasja.

Od socialnih demokratov torej nimamo pričakovati, da bi dosegli mir, ker imajo vezane roke in so preveč odvisni od judov.

Nekako znamenje teh dejstev je bilo tudi praznovanje prvega majnika, ponekod so ga socialni demokrati obhajali, drugod zopet ne. Pri nas so ta dan sklepali predloge za mir; v tem smo seveda mi ž njimi edini, toda prepričani smo, da po socialno demokratičnih potih, ki jih urejujejo in utirajo brez Njega, ki se sam imenuje pot, ne bomo prišli do pravega, božjega miru.

Papež o podlagi za mir.

V teh težkih dneh nikdo na svetu ne kaže toliko očetovske skrbi in ljubezni do trpečega človeštva, nikdo toliko načelne odločnosti in možatega dela za pomirjenje narodov kakor papež Benedikt XV. Vkljub temu da prebiva v Rimu, kamor se je tudi vsilil kralj zedinjene Italije in zato nima tiste svobode za svoje besede in dejanja, katero vedno vsak papež zahteva, vendar porabi papež vsako priliko, da kliče mogotcem tega sveta, naj ne pozabijo, da so pred Bogom odgovorni za svoja dela, lajša ujetnikom njih žalostno stanje, jih rešuje in podpira, sploh stori vse, kar mu veleva krščanska ljubezen, ki jo on kot namestnik božji svetu označuje.

Nedavno je v duhu svetosti umrlega Cot-

tolenga proglasil blaženim in ob tej priliki je rekel: Ta sveti mož je v svojem življenju imel za največjo nalogo, da je ljudem lajšal bolečine, sedaj pa se ljudje trudijo že skoro tri leta, kako bi napravili nesrečo še večjo. Ta sveti mož naj spomni ljudi zopet na ljubezen do bližnjega.

Veliki knez Mihael, ki se je imenoval kot naslednik ruskega carja.

Če ljudje v svoji slepoti ubijajo, pohablajo, množe število vdov in sirot, naj v tem svetniku zopet vzplamti večna Jezusova podoba ljubezni. Najlepše na svetu so besede, ki govore o odpuščanju, usmiljenju in o miru, in najlepša ona dela, ki lajšajo bolečine.

Kristus mora v nas oživeti s svojo ljubeznijo, potem je upati na trajen mir, ker ne bo prostora med ljudmi zmagovanju grdih strasti napuha, lakomnosti in nerednega uživanja, ki povzročuje razdor, sovražstvo in vojske. —

Ali bo papežev glas še dolgo glas upijočega v puščavi?

Z bojišč

poročajo listi o groznih bitkah na nemško-francoskem bojišču. Na obeh straneh čutijo, da gre za odločitev, zato tudi od obeh strani store, kar je le mogoče, da bi dosegli končno odločitev. Francozi in Angleži napadajo že cel mesec dan za dnem vedno z novimi silami, dosežejo na tem ali onem kraju kak uspeh, tega pa, da bi prodrli nemške črte, dosedaj niso zmogli in najbrže se jim to tudi v bližnji prihodnosti ne posreči. Zato je malo upanja, da bi se z odločitvijo na bojiščih končala sedanja svetovna vojska.

Med Avstrijci in Lahi na Krasu in v Tirolah so le manjši boji, ker visoki sneg po planinah še vedno zadržuje smotren, skupen nastop vseh razpoložljivih vojnih sil.

Na avstrijsko-ruski meji je precej mirno, ker imajo Rusi še vedno dovolj dela doma. Kaj da se pravzaprav v Rusiji godi, malo zvemo zanesljivega. Morda bo pametno sklepati, da dokler Rusi na fronti ne kažejo svoje moči, dotlej je znamenje, da nimajo še doma urejenih svojih javnih razmer.

■ Razno. ■

Redilni albumin.

C. kr. avstr. gospodarska družba nam je preskrbela redilne droži in krvno beljakovino kot nadomestilo jajc. Zdaj pride v promet nov pomoček za prehrano slabokrvnih, to je snov, ki je pripravna, da nadomestuje pomanjkanje mesa in jajc, ker vsebuje dosti beljakovine. Izdeluje se iz sveže živalske krvi, je okusna, se lahko prebavi in se uporablja lahko pri večini jedi, oziroma se nareja jedi s pomočjo redilnega albumina. Zvečer je treba namočiti albumin, da se drugi dan pri kuhanju uporabi. Kavno žličko deni na 6 žlic mrzle vode in premešaj dobro s klinčkom. Ker vsebuje albumin dosti železa, je raztopina rjavkasto-rdeča. Dobro je, če v nji namakaš tudi kosček čebule, ki vzame nase duh po krvi in železu, ki ga ima albumin.

Kjer se albumin še ne dobi po trgovinah, se lahko naroči

Ruska carska rodbina: 1. Olga, 2. Marija, 3. odstavljeni car Nikolaj, 4. carevna Aleksandra (nem. rodu), 5. Anastazija, 6. Aleksej, 7. Tatana.

na ta naslov: Wien I., Schauflegasse 6 (k. k. Landwirtschaftsgesellschaft).

Krvavice. Napravi raztopino iz dveh žličk albumina in nastrži vanjo malo česna. Zjutraj skuhaj malo kaše, vmešaj vanjo, če imaš kaj mesenega ali mastnega, posoli in daj majarona, popra in timijana. Ko je kaša skoraj kuhana, vlij kri v njo, zmešaj in kuhaj še en čas, da bo prav gosto, naredi debele klobase, povaljaj malo v moki in speci. Ali pa pusti malo bolj redko in nareži v godlo krompirja ali posušenega črnega kruha.

Cikorijna kava škoduje. Ječmena ni, drugega žita, ki nam bi nadomestovalo kavo, tudi ni. Zato segajo gospodinje pridno po cikoriji in je naval in povpraševanje po cikoriji silen. Sliši se pa večkrat pritožba: »Krič me je zvil, ko sem spila kavo iz cikorije.« Ja, duše moje, cikorija sama na sebi pa ni na noben način za kavo, ker vpliva jako slabo na želodec, posebno če je res iz same cikorije. Cikorija je pravzaprav za barvo, če je dobra in je le malo, dá kavi tudi dober okus, se prilega ječmenovi in žitni kavi, ne sme pa biti sama na sebi. Bolje je, da piješ prazen krop, ta bo popravil želodec, cikorija ga pa pokvari. Prodajajo se sedaj različni nadomestki. »Zvezdna kava« je dobra, še boljša je »Koronina«, je pa tudi primerno draga. Dobe se kave, namešane s sladkorjem, če je samo žitna kava in sladkor, ji ni drugega oporekati, kakor da je predraga. Zlo je, ker ne vemo pri vseh teh pridatkih in nadomestkih, iz česa da so. Kar je iz korenja in pese, je dobro, ali kdo ve, iz česa je ves ta vranič. Prav dobra kava se skuha iz žganega graha in rži. Namóči vsako posebej par ur, posuši in žgi vsako posebej, pa ne pretemno. Za barvo daj cikorije. Križ je, da ne dobimo v mestu ne suhega graha, ne rži, in zato kuhano — cikorijo.

Ugotavljanje zalog premoža.

Francoska vlada je zapovedala, da se ugotovi, koliko premoža imajo posamezne stranke. Teža ugotavljanja so se pa domislili precej pozno in list »Gaulois« se norčuje iz njega:

Uradnik: »Sem tu, da se prepričam o vaši zalogi. Tu je moje potrdilo. Pozivljam vas, da mi naznanite natančno, koliko premoža imate.«

Stranka: »Gospod uradnik, jaz nimam sploh nič premoža, niti najmanjšega kosčka ne. Lahko mi verjamete, da mi dela to velike skrbi, in ko bil to poprej vedel...«

Uradnik: »Vi trdite torej resno, da nimate nikakih nakupljenih zalog.«

Stranka: »Pridušim se, da nimam niti najmanjše zaloge.«

Uradnik: »Nihče me ne more prisiliti, da vam verjamem. Torej pojdem s svojimi ljudmi v vašo klet, da se prepričam.«

Stranka: »Zaman se trudite. Ako pa ravno hočete, vam posvetim...«

Uradnik: »Kaj počenjate? Vi tratite dragoceni špirit? Teža ne smem dopustiti.«

Stranka: »No, pa mi dovolite, da prižgem svečo...«

Sodnik: »Vam povem, da vas zapremo, ako prisežete po krivem.«
Priča: »Kdo ve?«

Uradnik: »Svečo! Svečo! In v naših časih! Ni razuma med ljudstvom. Pustite, zadostovale bodo moje žveplenke.«

Stranka, uradnik in njegovi ljudje se podajo v klet in tipljejo ob stenah naprej, ne da bi kaj našli. Stranka zatrjuje iznova, uradnik hoče, da najde. In res: tam v kotu otipljejo v črni tmini vrečo — ne vrečo — dve, tri — dvajset vreč!

Uradnik: »Zanimiva najdba, kaj?«

Stranka: »Ali jaz vam zatrjujem, da nimam ni kile premoža.«

Uradnik: »Vam ne pomaga prav nič. Težko ste se pregrešili napram vojnim odredbam. Vi možje, nesite mi te vreče gori, na dan.«

Možje vlečejo polne vreče s težavo na dvorišče. Pri prevlačvanju se raztrže vreča in po dvorišču se kotali krompir. Vse vreče so napolnjene z gnilim krompirjem!

Uradnik: »Krompir! Krompir! Segnit krompir, krompir, ki je prišel v nič. Zakaj pa niste pojedli, zakaj pa niste kuhali, pekli in parili?«

Stranka: »Vrag vendar, če Vam ne morem dopovedati, da nimam premoža, torej nisem mogel ne kuhati, ne peči, ne pariti.«

Zmes.

Pred sodiščem. Sodnik: Vas so zasačili, ko ste ravno blagajno odpirali pri tem gospodu. Kaj pravite na to? — Obtoženec: Kaj čem reči? Smolo sem imel.

Pregovori.

Bog gradi gnezdo slepega ptiča.

Dasi so si bratje med seboj, vendar njih mošnje niso sestre.

Zagovor.

Sodnik (hlapcu): Vi ste ukradli vašemu zdravniku v vasi zlato uro; kaj rečete v svoj zagovor?«

Obtoženi hlapec: »Prosim lepo, gospod sodnik, pri pretepih na vasi sem zdravniku preskrbel raznih ranjenih pacientov, ki so mu dobro plačali.«

Izgubljeni čas

je dolg, ki je treba zanj plačevati odušne obresti.

Preziran pesnik.

Jaz pa le vedno mislim, da je bila že moja zibel pravzaprav — papirnat koš.

Vsled bede, napora in bolečin oslABLJENE osebe rabijo Fellerjev oživljajoči, bolečine odpravljajoči rastlinski esenčni fluid z zn. »Elza-fluid«. Poveča krvno cirkulacijo v oslABLjenih udih, odpravi bolečine, okrepeča mišice, napravi svežost trupla in veselje do dela. 12 steklenic stane franco samo 7 kron 32 vinarjev; edino pristno le od lekarnarja E. V. Feller, Stubica, Elsatrg št. 331 (Hrvatska). Mnogo čez 100.000 zahvalnih pisem in zdravniških priporočil. Zamore se obenem naročiti Fellerjeve milo odvajajoče rabarbarske kroglice z zn. »Elza-kroglice«. 6 škatlic franco stane samo 5 K 57 vin. (ii)

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani
Odgovorni urednik Josip Klovár.

Knjigovoznica Katol. tiskovnega društva v Ljubljani, Koptarjeva ulica 6

se priporoča za vsakovrstna knjigovozna dela
Krajevni znaki za »Orle«, kokarde in pentlje z napisi za društva se izgotavljajo v najkrajšem času po zmernih cenah.

Katoliška tiskarna II. nadstr.

Črtanje in vezanje vsakovrstnih poslovnih knjig

Framydol je sredstvo, ki pomaga rasti las tako, da radeči, svetli in osiveli lasje ter brada dobijo trajno temno barvo. — 1 steklenica s poštno K 2.70.

Rydyol je rožna voda, ki naredi blede lica nežno rdeča. Učinkuje čudovito. — 1 steklenica s poštno K 2.45 (povzetje 55 vin. več.)

Naroča se pri:

IVAN GRODICH, drogerija pri angelu, BRNO št. 365, Moravsko.

Srbečica, hraste, garje, pege

so bolezni, ki zahtevajo največje opreznosti. Najbolj zanesljivo in izdatno sredstvo proti njim je »PARATOL-MAZILO« ono ne ogrdi in je brez vonja, zato ga lahko uporabljamo tudi podnevi. Veliki lonček K 3.—, dva velika lončka K 5.50. — Paratol-prašek varuje občutljivo kožo. Ena škatla K 2.50. Oboje se naroča proti povzetju za naprej vposlani znesek pri: PARATOL-WERKE v Budimpešti VI-26, Eötvös-u. 28.

Fellerjeve želodec krepčajoče, nalahno odvajajoče rabarbarske kroglice z zn.

„ELSA-PILLEN“

prinesó olajšavo.

6 škatlic franco 5 K 57 h.
Lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elsatrg št. 331 (Hrvatska). Nad 100.000 zahv. pisem.

Razširjajte „Ilustrirani Glasnik“!